

Šlniečko 4

ROČNÍK 55

DECEMBER 2000

12,50 SK

Založené v Matici slovenskej r. 1927

Darček menom láska

Bola noc modrá, zelená,
hviezdami posypaná.
Noc, ktorá dáva znamenia
blížiaceho sa rána.

Po ceste išiel pomaly
chudučký sivý oslík.
A dvaja tam s ním kráčali,
ktohovie, kam by došli.

Mesiac sa v šere rozpíjal,
ten muž sa volal Jozef
a jeho žena Mária
šepkala: „Ach, môj Bože!“

Už sa to asi začína;
maličké klopká v brušku.
A vokol cudzia krajina.
Boh na nich zosnal skúsku.

Muž Jozef ženie osliatko,
vokol tma cudzia, ničia.
Mária čaká dieťatko
a nikde pôrodnica.

Pred dvetisícmi rokmi,
ked sa to celé stalo,
bol náš svet predpotopný,
nič také nebyvalo.

Muž Jozef hľadal prístrešok,
na jednom mieste zastal.
Pre nás by to bol asi šok;
bola to malá maštaľ.

Vojalo sa to Betlehem.
Na samom konci sveta
uprostred holých prázdnych stien
narodilo sa Dieťa.

Plakalo ako bábätká,
išlo si strhať plúca.
Mamička jeho presladká
vzala ho do náručia.

„Nože budťko-pretňko,
aj keď na tvrdom ležíš.“
A nazvala ho Ježiško
a Jozef riekol: „Ježiš.“

V tom priamo prostred oblohy
zaznelo vyzváňanie.
Vyskočil Jozef na nohy,
pred nimi stojí anjel.

Slávnostným hlasom povedal:
„Toto je Božie dieťa,
toto je všetkých kráľov kráľ
a vládca tohto sveta.“

Aký kráľ, iba králiček,
a mnohým sa to nezdá,
no pozri mu do zreničiek,
svieti v nich malá hviezda.

Pastieri bežia odušu,
náhlia sa ozlomkrky.
Zbehli sa všetci, čo tu sú,
nemajú prázdne ruky.

Ilustrovala
ALENA WAGNEROVÁ

Hovoria: „To je Boží syn,
ktorý nás všetkých spasí.
Teraz nám konečne už s ním
nastanú lepšie časy.“

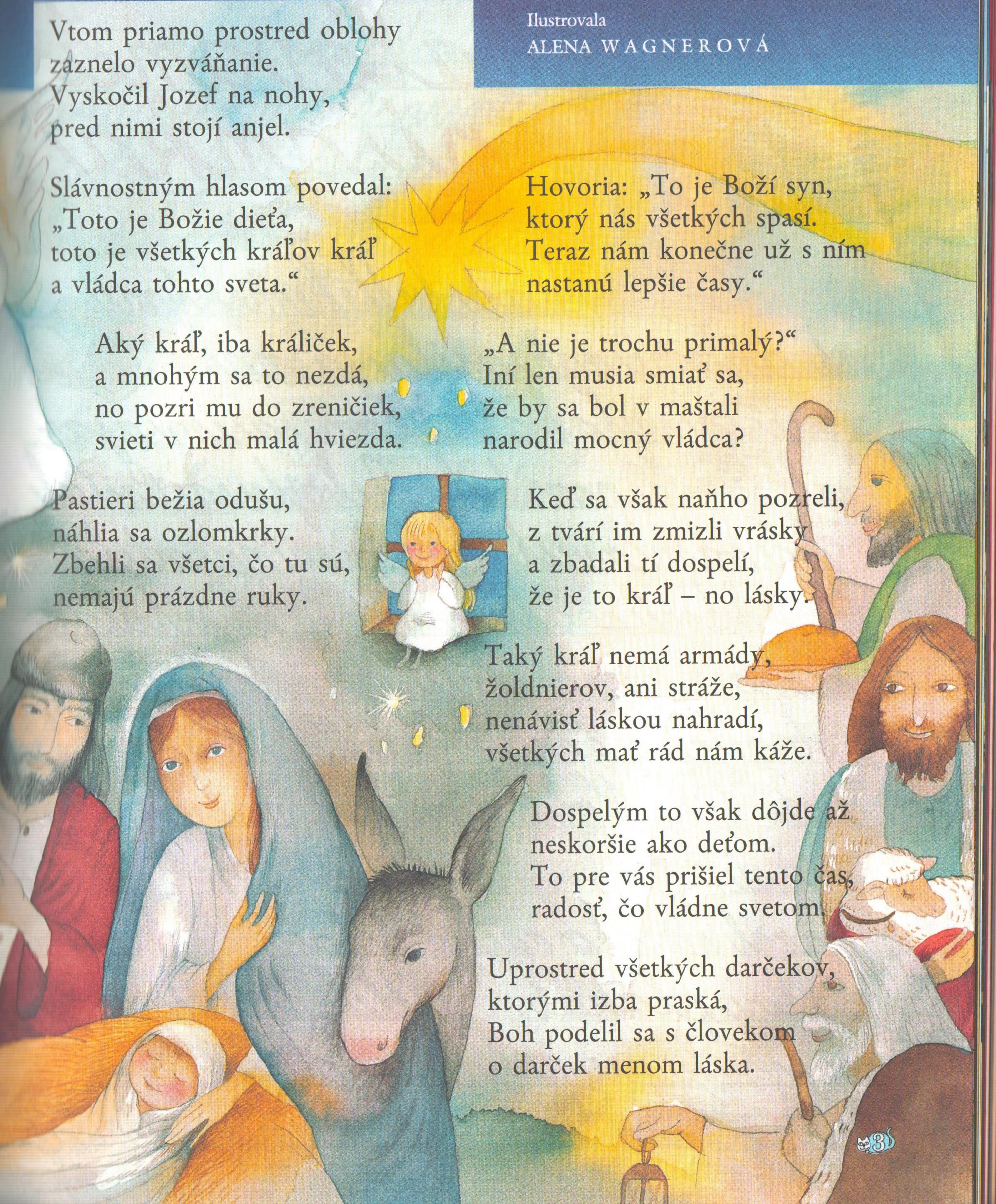
„A nie je trochu primalý?“
Iní len musia smiať sa,
že by sa bol v maštali
narodil mocný vládca?

Keď sa však naňho pozreli,
z tvári im zmizli vrásky
a zbadali tí dospelí,
že je to kráľ – no lásky.

Taký kráľ nemá armády,
žoldnierov, ani stráže,
nenávist láskou nahradí,
všetkých mať rád nám káže.

Dospelým to však dôjde až
neskoršie ako deťom.
To pre vás prišiel tento čas,
radosť, čo vládne svetom.

Uprostred všetkých darčekov,
ktorými izba praská,
Boh podelil sa s človekom
o darček menom láska.

Sonáta pre ľavú ruku

Prvá ruka bola veľmi pyšná na svoju zručnosť a nijako sa tým netajila. Všade sa strkala prvá a tým nedala príležitosť ľavej ruke, aby aj ona mohla ukázať, čo vie.

Na Vianoce obe ruky dostali pod stromček rovnaké červené rukavice a ľavá ruka navyše aj hodinky. Pravá ruka si myslala, že pre tie hodinky praskne od závisti. Celú štedrovečernú noc nemohla spať. Prehadzovala sa, vzdychala a uronila do dlane aj pár závistlivých sŕdzia. Potom sa rozhodla, že to tak nenechá a písomne oznámi majiteľke oboch rúk, čo si o celej veci myslí. A napísala list tohto znenia:

Vážená pani majiteľka,

slúžim Vám už veľmi dlho. Dá sa povedať, že od podania Vášho cumla do úst až doteraz. Češem Vás, čistím Vám zuby, zapínam gombíky, viažem šnúrky na topánkach, zamkýnam bránu, pišem listy, miešam zásmažku a Vaša ľavá ruka nerobí nič. Iba ak čosi pridrží alebo potisne. Dávam Vám na rozmyslenie: alebo si ku mne zoženiete ešte jednu pravú ruku, alebo Vám dám výpoved.

Vaša pravá ruka

Ráno majiteľka obidvoch rúk našla list na nočnom stolíku. Prečítala si ho a v duchu usúdila, že pravá ruka nie je ďaleko od pravdy. Celkom vážne rozmyšľala, kde by zohnala ešte jednu pravú ruku. Prečo nie? Keď na svete sú majitelia a majiteľky dvoch ľavých rúk, musia kdesi trčať len tak naverímboha zvyšné pravé ruky.

Keďže pravá ruka sa na prvý vianočný deň ničoho ani nedotkla, chytala sa, čoho mohla, ľavá ruka. Všetko jej trvalo nekončne dlho. No musí sa uznať, že mala veľkú snahu, čo, pravdaže, majiteľke nestačilo. Už bol obed a bola ledva učesaná a oblečená. A obed bol hotový až na večeru. Pravá ruka sa po celý čas tak tvárla, akoby jej vôbec nebolo bývalo.

„S tým sa musí dačo robiť,“ zašomrala si majiteľka. A ľavá ruka jej hned podala noviny, otvorené na inzertnej stránke. Majiteľka sa zastavila očami na stĺpci VÝMENA a dúfala, že

práve tam nájde ponuku, kto chce vymeniť pravú ruku za ľavú. V novinách bola kopa všelijakých inzerátov, napríklad aj takých: Vymením bicykel za vietor do plachát alebo: Vymením zlé počasie za dobré alebo: Vymením televízor za rozprávky starej mamy. Dokonca ktosi chcel vymeniť mladých rodičov za starých. Iba o výmene rúk v inzerátoch nebolo ani slovíčko.

Na druhý vianočný deň mal meniny Štefan a majiteľka chcela ísť zagratiulovať svojmu bratovi. Ibaže ľavá ruka nijako nemohla uviazať mašlu na gratulačnú kyticu. Pomáhala si sice kolonom, zubami, bradou, ale zaviazať ju nemohla.

Nahnevaná majiteľka vykrútila telefónne číslo veľkoskladu. „Prosím,“ ozval sa jej vrátnik.

Majiteľka mu porozprávala, aké má problémy s rukami.

„Drahá pani, tu je sklad nábytku, zavolajte si sklad lenivcov, tam je zbytočných rúk, koľko len chcete,“ odvetil jej vrátnik.

„Nie, nie, zo skladu lenivcov ja ruku nechcem.“

Sadla si ešte raz k telefónu a vykrútila číslo školy. Ozval sa školník, pretože bol sviatok a vo sviatok sú v škole iba školníci. Majiteľka povedala tak a tak, mám nešikovnú ľavú ruku a pravá odmieta poslušnosť.

„Vážená pani,“ povedal školník, „v našej škole je niekoľko znamenitých ľavých rúk. Oveľa šikovnejších ako pravých. Krásne píšu, kreslia, a preto vám odporúčam, aby ste si ľavú ruku nechali, trpezivo sa jej venovali a ona sa pomaličky všetko naučí a nadobudne zručnosť, akú mávajú pravé ruky.“

Keď pravá začula, čo jej hrozí, tak tresla do steny, že majiteľka takmer od bolesti omdlela.

O chvíľu už sa viezli v sanitke do nemocnice. Tam pravú ruku nečakalo nič inšie ako sadra, od dlane až po laket.

Ľavej ruke bolo veľmi ľuto pravej ruke. Keď mala chvíľočku času, pohladkala, poškrabkala ju po prstoch, čo ju svrbeli. Ostrihalo jej nechty a večer jej zahrala ešte aj na klavíri Sonátu pre ľavú ruku.

O tri týždne bola ľavá ruka taká šikovná, že majiteľka už takmer zabudla, že má aj pravú. A keby jej ľavá ruka nebola pripomenula, že pravej ruke treba dať dolu sadru, azda by ju bola mala až podnes. Od tých čias obidve ruky žijú v pokoj a mieri. Presvedčili sa, že jedna bez druhej by si nemohli napríklad ani zatlieskať.

VLADIMÍR FERKO

Moja VLASTIVEDA

Krúžom-krážom Spišom

Boli ste už, milí slniečkari, na Spiši? Ja som sa tam po prvý raz dostať ako vojak, keď som narukoval do Popradu. Bolo to na jeseň a v jedno novembrové ráno sme sa prebudiť do bielej trblietavej krásy. Vtedy som si uvedomil, že Spiš má najkrajšiu polohu zo všetkých slovenských krajov. Dookola vysoká hradba majestátnych štítov, vrchov a hôľ, zálaha ihličnatých lesov. Tu zaiste nikdy nebolo nádze o vianočný stromček.

Gánovský pračlovek

Spiš je kraj, o ktorom naisto vieme, že v ňom žil najstarší obyvateľ našej vlasti – neandertálsky človek. V Gánovciach pri Poprade vyviera prameň teplej vody, ktorý vytvoril vápencovú (travertínovú) kopu a v nej jazierko. Nevedno, ako sa do jazierka dostať neandertálsky chlapec. Vápenitá voda ho pokryla vrstvou vápenca, priam tak ako zvieratá či listy stromov, ktoré do vody spadli. A prameň, ktorý jednostaj vyviera z hlbín zeme, dvíhal

na chlapcovom hrobe pamätník – travertínovú kopu. Tak uplynulo asi 120 tisíc rokov. Potom prišli ľudia, začali kameň lámať a tak objavili skamenené kosti a výliatok mozgu dávnovekého chlapca.

Dalšou travertínovou kopou je Sivá brada. Nevysoký kopček, na ktorom sa stvorenie ešte neskončilo. Dodnes sa dvíha, narastá, pravda, pomaly, tak milimetr za tisíc rokov. Najväčšou travertínovou kopou je tá, na ktorej stojí Spišský hrad. Je to najväčší hrad v našej vlasti.

Levoča, hlavné mesto Spiša

Levoča je starobylé, veľmi pekné mesto. Má námestie s renesančnou radnicou. Pred ňou je železná klietka hanby. Zavierali do nej nespratníkov a zlodejov. Vzácnosťou je však skvostný gotický chrám sv. Jakuba a v ňom vyše 18 metrov vysoký a 6 metrov široký oltár. Je to vrcholné dielo vychýreného rezábára-umelca Majstra Pavla z Levoče.

Spišská Kapitula, v pozadí Spišský hrad

SÚŤAŽ o slniečkarský bicykel

Slovenský raj a Pieniny

Dva turistické skvosty. Slovenský raj je mnohotvárná krajina s hlbokými dolinami, vodopádmi a tiesňavami. Na skalnatom dne rieky Hornádu voda za tisíce rokov vybrúsiла krútňavové hrnce a kúštok ďalej – jaskyne. Slovenský raj sa nachádza medzi Spišskou Novou Vsou, Hrabišicami a Dobšinou. Jediným turistickým strediskom uprostred Slovenského raja je Kláštorisko, z troch strán chránené strminami. V roku 1241 sa tu uchytili obyvatelia blízkych obcí pred Tatármami.

Spiš sa pyši aj Pieninami. Sú tu nevídane skalné výtvory, bralá a tiesňavy, bystrý a čistý Dunajec. A hotový botanický raj plný teplomilných, horských aj vysokohorských rastlín. Jedinečné travertínové jazierko v kúpeľoch Vyšné Ružbachy, zvané Kráter, nám pripomene jazierko v Gánovciach.

Gánovce spomeňme ešte raz – nedaleko nich sa Poprad i Hornád, dve hlavné rieky kraja, priblížia na päť či šesť kilometrov, ale potom sa jedna z nich obráti a ako jediná rieka našej vlasti okľukou zamieri na sever.

SÚŤAŽNÁ OTÁZKA:
Ktorá slovenská rieka tečie do Baltického mora?

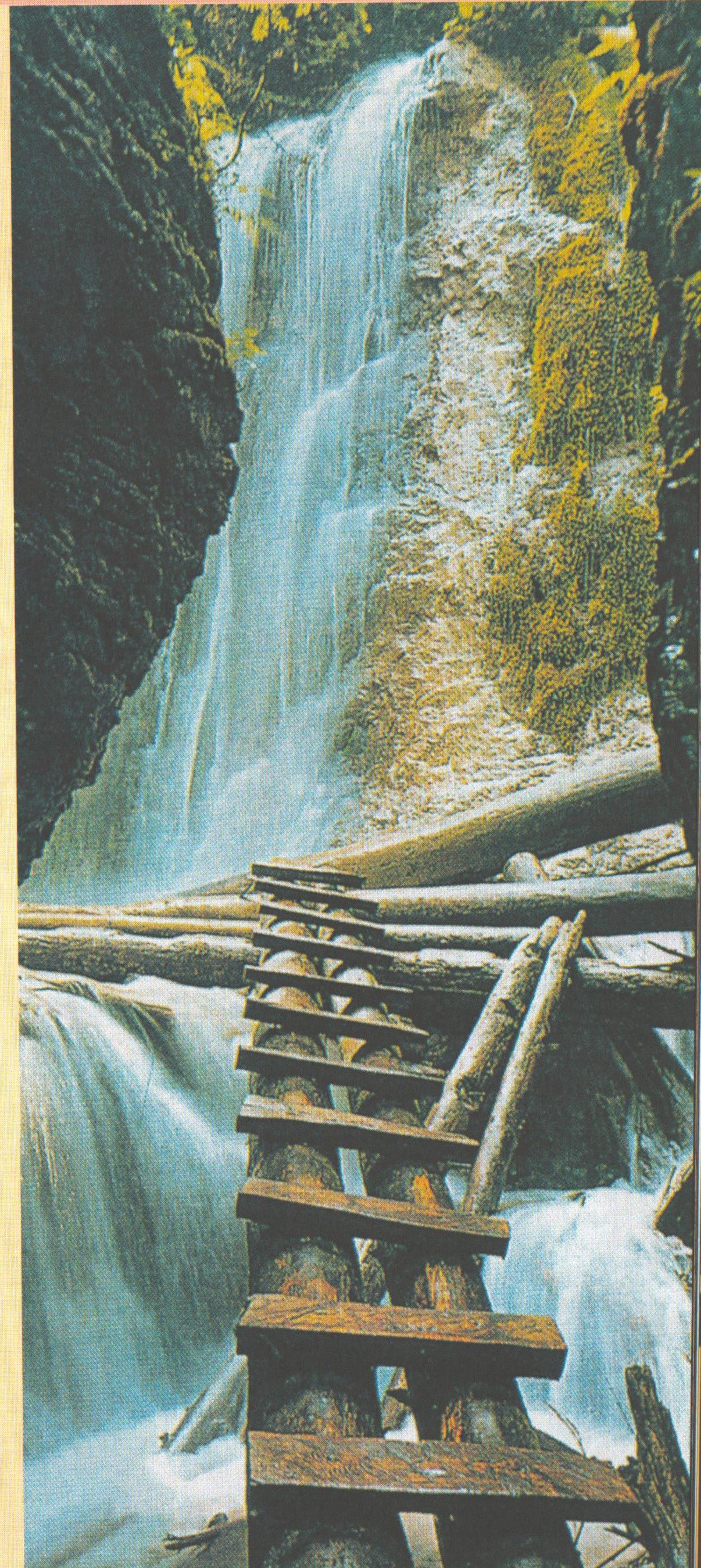
SPIŠ

Štefan Moravčík

**Ked' sa ti chce spať,
chod' na SPIŠ.
Zaves oči na klinček,
hned' zaspíš.**

**Budeš spať tri noci,
budeš spať veľa,
môžu ti pri uchu
vystreliť z dela.**

Machový vodopád v Slovenskom raji ▶

DETI V ZELENOM

Ked' stojí hus
na Vianoce na blate,
na Jozefa bude
na ľade.

Vianočný kalendár

3. 12. - začína sa advent - čas očakávania narodenia Ježiška. Keď máte doma adventný venucia, zapálte si prvú zo štyroch sviečok.

4. 12. - Barbora - ak máte záhradu, popros otecka, aby ti odrezal čerešňovú halúzku. Keď ju dás do vázy s vlažnou vodou, na Vianoce ti rozkvitne.

6. 12. - Vieš, že svätý Mikuláš skutočne žil a bol známy svojou dobročinnosťou? Nezabudni si vyčistiť topánky!

13. 12. - Lucia - nositeľka sveta. Ženy na dedinách sa zvyčajne zahalili bielou plachtou, namúčili si tvár a s husacím krídлом na ometanie pavučín „bieli“ steny príbytkov.

24. 12. - Štedrý večer - dnes si ho nevieme predstaviť bez ozdobeného stromčeka, bohatej večere a darčekov. Voľkedy bol pre ľudí štedrý, ak na ňom nechybal chlieb, cesnak, fazuľa, šošovica, hrach, med, jabĺčka. Prvé jabĺčko rozkrojil otec na polčasťi, koľko členov rodiny sedelo pri stole. Ak by v nastavujúcom roku niekto zablúdil, mal si spomenúť, s kym jedol viačné jabĺčko. Spomienka mu isto pomôže nájsť správnu cestu.

25. 12. - Božie narodenie - narodenie Ježiška, Božieho syna.

31. 12. - Silvester - posledný deň roka. Čas poprosiť o prepáčenie tých, ktorým sme ubližili, a odpustiť tým, na ktorých sa hneváme. Neprenášajme staré hriechy do nového roka.

Husľový strom

► Husičky z javora poznáme z pesničky i básničky. Svetoznáme talianske husle sa vyrábali zo smreka. Najlepšie drevo majú stromy, ktoré rastú na severu. Musia sa popasovať s tuhými zimami a rastú pomalšie ako smreky u nás. Najlepšie drevo má približne storočný smrek. Opatrne ho zotnú a nechajú ešte tri roky „postojačky“ čakať. Drevo stráca vlahu, stáva sa ľahším, tvrdne a nabera na kvalite. Až potom ho majster husliar začne spracúvať.

Vianočné včely

► Viete, čo robia včely v úli teraz, keď si pochutnávame na medovníkoch a na oplátkach s medom? Spia. Nahrčili sa okolo svojej matky - kráľovnej - a navzájom sa zohrevajú. Vnútri hrče je najteplejšie - až 25 °C. Včely tu ujedajú zo svojich zásob medu a zahrevajú vlastným telom ostatné. Ustavične si vymieňajú miesta, pretože včely na okrajoch sa pri teplote 10 °C „trasú“ od zimy.

Ked' je ryba rybárom

► V Severnom mori žije ryba, ktorá chytá na udicu menšie ryby. Volá sa morský čert. V jednej staršej knihe som sa dočítala, že je to príšera s neforemným telom bez šupín a velikánskou papuľou. Na chrbte má pohyblivé výrastky. Najväčší, zakončený chumáčikom rias, sa jej kníše rovno nad papuľou. Život trávi zahrabaná v bahnitom dne, dokonale zamaskovaná. Iba „udica“ s návnadou sa kníše. Len čo sa menšia rybka zvedavo prizrie, otvorí sa veľká papuľa a morský čert má na chvíľu plné bricho. Niektoré druhy rýb, ktoré žijú vo veľkých hĺbkach, kde je úplná tma, majú „udicu“, ktorá svietiakuje.

DETI V ZELENOM

Pripavuje
Marta Šurinová
Ilustrovala
Ľuba Končeková-Veselá

Sláva Bohu na výsostiah a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle

► Nie je Betlehem ako betlehem. Ten s veľkým písom menom je mesto v Izraeli, kde sa Márii a Jozefovi narodil Ježiško. Jasličkami alebo betlehemom sa však nazýva výtvarné dielo, ktoré zobrazuje príbeh Ježiškovho narodenia. Po prvýkrát sa betlehem objavil pri vianočnej omši, ktorú slúžil v prírodnej jaskyni v roku 1223 svätý František z Asisi. Hovorí sa o ňom, že rozumel reči zvierat.

Mačka a pes

O niektorých ľuďoch, ktorí sa neznášajú, sa hovorí, že sú ako pes a mačka. Poznala som však kocúrika-sirotu, ktorý chodil na mliečko k sučke, ktorá práve mala šteniatka. Nielenže mu dovolila, aby sa napil, ale ho aj ako dobrá mama pooblizovala. Poznám však ešte jeden príbeh:

Na dvore žili mačka a pes. Keď sa mačička okotila, darmo schovávala svojich sedem mačiatok na povale. Gazda ich našiel, a tak ako bolo zvykom, išiel ich zakopať. Mačka išla po jeho stope až za dedinu. Mačiatka našla, boli však zakopané veľmi hlboko, slabými labkami ich nevládala vyhrabáť. Pribehla domov a zavolala si na pomoc psa. Neviem, akou rečou sa dohovárali, ale mačka priviedla psa k mačiatkam a ten ich vyhrabal. Ešte žili. Šťastná mama si ich v papuľke poondnášala domov.

Tichá noc, svätá noc

► Stalo sa pred mnohými rokmi, že v istom rakúskom mestečku myši prehrázli na organe mechy a organista nemohol hrať na vianočnej omši. Polnočná omša by však bez hudby bola veľmi smutná. Situáciu zachránil istý mladý kaplán, ktorý cez noc zložil pieseň Tichá noc, svätá noc. Túto pieseň si zaspievali v kostole so sprievodom gitary. Spočiatku ſou ľudia neboli nadšení, pretože bola iná, na aké boli zvyknutí. Dnes je to najznámejšia vianočná pieseň na svete.

POVEŠŤ

ČERVENOM K A M E N I

Uprostred malebných malokarpatských lesov vyníma sa prekrásny hrad Červený Kameň. Naproti nemu je vrch Kukla. Povest hovorí, že pôvodne hrad začali stavať práve na tomto mieste.

Kráľovi sa v malokarpatských lesoch páčilo.

Staviteľ objavil vhodné miesto na vrchu Kukla.

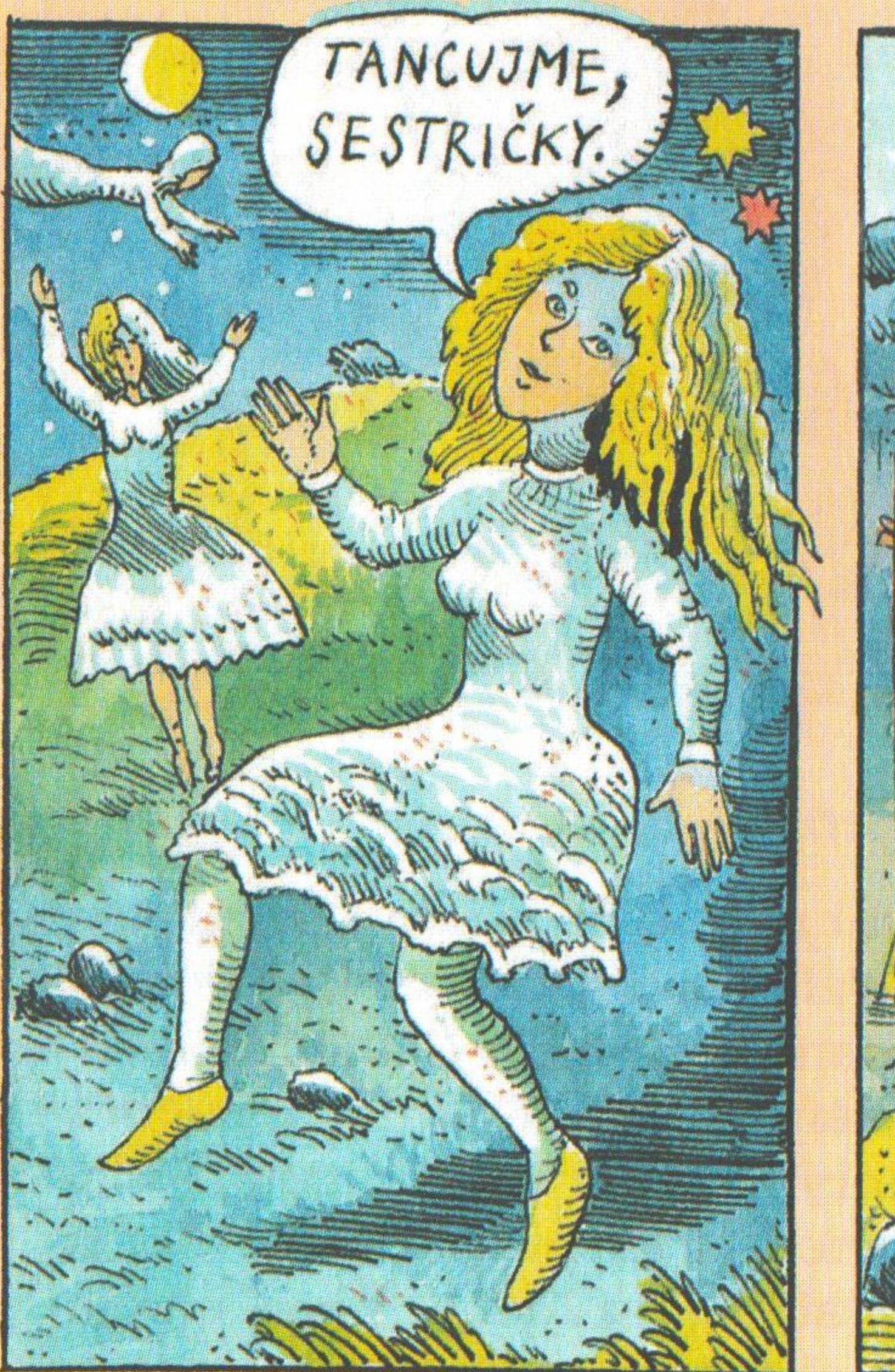
Staviteľ dal stavenisko strážiť.

Konečne hrad na Kukle stál.

Vý nevedeli, čo robiť.

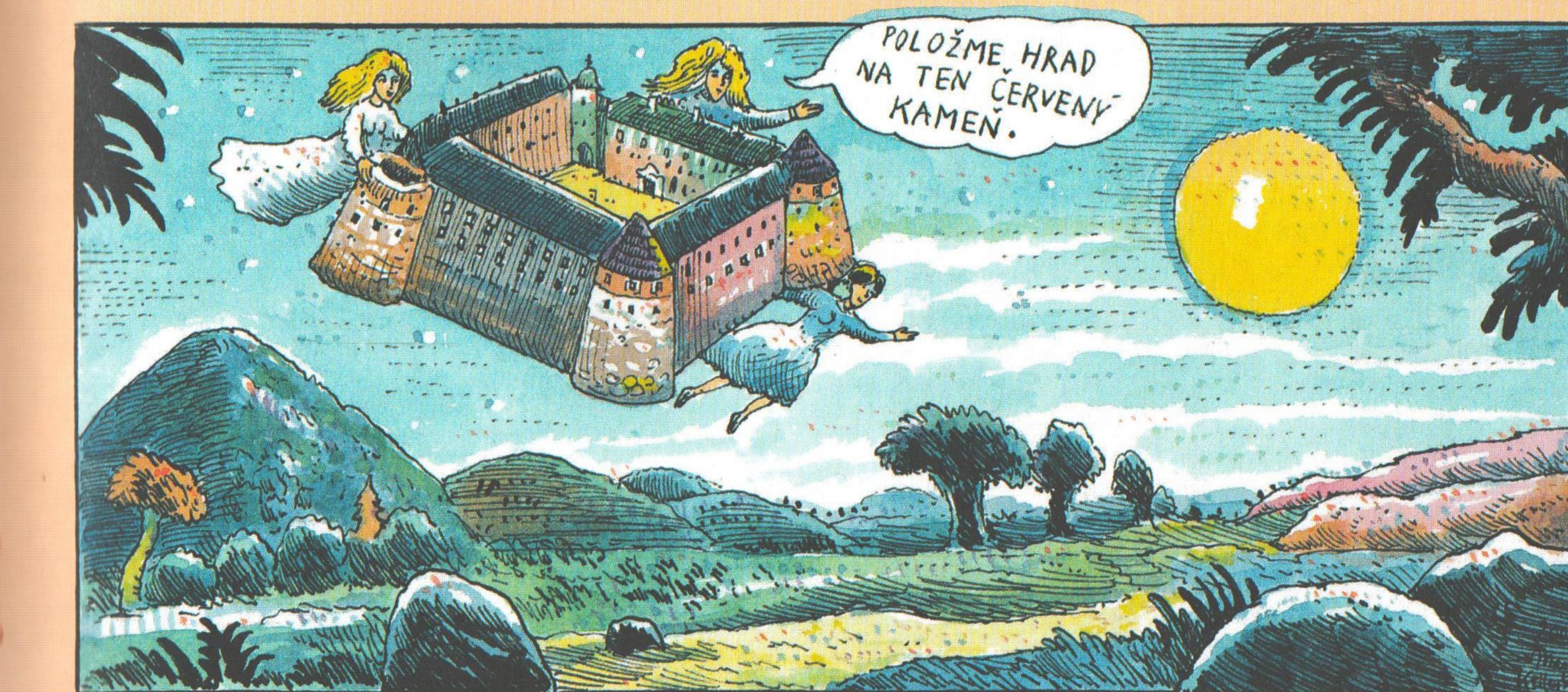
Na tom mieste sa stretávali víly zo širokého okolia.

Na Kukle začali jedného dňa vyrastať mohutné hradné múry.

V noci víly múry porúcali a rozmetali na všetky strany.

Napokon sa rozhodli, že hrad nezrútiť, ale prenesú na iné miesto.

Ked sa obyvatelia hradu ráno prebudili, nechceli veriť vlastným očiam. Namiesto na Kukle boli na protiľahlom skalisku. A že tá skala mala červenkastú farbu, hrad pomenovali Červeným Kameňom.

Obielom sluhovi dedka Decembra

Ilustroval JÁN LENGYEL

Kde bolo, bolo, na peci sedelo, na gazdu volalo:

„Zima mi, zima a periny nemám!“

„Máš, nemáš, veď ti veľkej periny ani netreba,“ odpovedal mu popod fúzy gazda, dedko December.

A to preto povedal, lebo na peci sedelo chlapča iba na piad.

„Zima mi, zima a periny ani malej nemám!“ neprestávalo chlapča vyvolávať.

Vstal dobrý gazda od stola, zakúril do pece, prikladal na oheň a čím väčšmi sa pec rozohrievala, tým väčšmi rástlo chlapča na peci. Keď bola pec horúca, zoskočil z nej vysoký statný mládenec, skoro sa hľavou dotýkal povaly.

„Zima mi bola, už mi nie je, tak som i do roboty súci.“

„Ešte si nie súci, ale budeš, keď sa naješ,“ povedal gazda a položil na stôl také veľké ľadové misisko, že zakrylo celý stôl.

ky strany, kade len kráčal biely sluha dedka Decembra.

Napokon z oblakov spustil sa sneh, zasypal hory, zasypal doly a také bolo všetko krásne, ani krajšie byť nemohlo.

Biely mládenec zaklopal na dedkov oblôčik a chcel sa so svojou robotou pochváliť, no dedko December len vystrčil oblôčikom hlavu a už mu i hovoril:

„Mne si naozaj verne poslúžil, ale ako si poslúžil svetu?“

„To veru neviem!“ priznal sa sluha.

„Keď nevieš, musíš sa dozvedieť.“

Pobral sa biely sluha svetom na skusy.

Stretol lakomého človeka, ktorý viezol darované drevo, ale toľko si ho nabral, že sa mu polámal voz a drevo sa rozsypalo po ceste. I hovoril:

„Keby len napadlo viac snehu, aspoň by tak ľudia nevideli moje drevo a nik by z neho nevzal, pokým sa poň nevrátim.“

Len čo to biely sluha počul, zaraz prestal snehové oblaky vydychovať, ba vdýchol teplej hmly, aby sa roztápal i ten sneh, čo už bol napadal.

Ale nedaleko odtiaľ stretol druhého furmana, lenže na saniach. I ten viezol drevo a neustále bedákal:

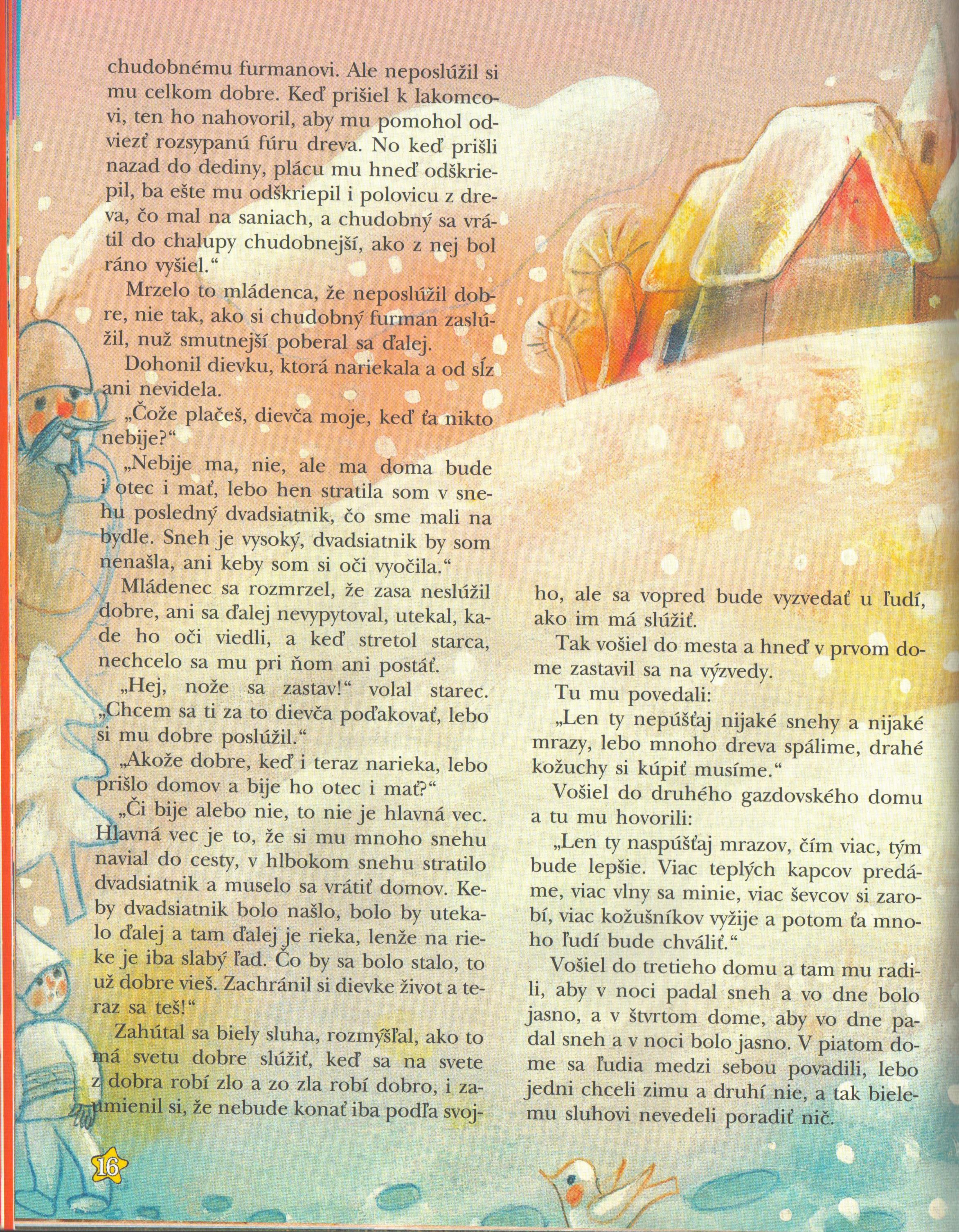
„Beda mi, neviem, ako sa dostanem domov bez snehu. Usiloval som sa dosť a úbohé deti mi ostanú hladné, ak nedostanem za furmanku.“

Bielemu sluhovi dedka Decembra prišlo ľúto toho človeka, nafúkal snehu na cestu do vôle a natešený sa poberal ďalej.

O chvíľu stretol starca a spýtal sa ho:

„Čo nové, povedz, ak niečo nové vieš!“

„Všeličo nové, dobré i zlé,“ odpovedal starec. „Práve som počul, ako si poslúžil

chudobnému furmanovi. Ale neposlúžil si mu celkom dobre. Keď prišiel k lakomcovi, ten ho nahovoril, aby mu pomohol odviezť rozsypanú fíru dreva. No keď prišli nazad do dediny, plácu mu hned odškriepil, ba ešte mu odškriepil i polovicu z dreva, čo mal na saniach, a chudobný sa vrátil do chalupy chudobnejší, ako z nej bol ráno vyšiel.“

Mrzelo to mládenca, že neposlúžil dobre, nie tak, ako si chudobný furman zaslúžil, nuž smutnejší poberal sa ďalej.

Dohonil dievku, ktorá nariekala a od slz ani nevidela.

„Čože pláčeš, dievča moje, keď ťa nikto nebije?“

„Nebije ma, nie, ale ma doma bude i otec i mať, lebo hen stratila som v snehu posledný dvadsiatnik, čo sme mali na bydle. Sneh je vysoký, dvadsiatnik by som nenašla, ani keby som si oči vyočila.“

Mládenec sa rozmrzel, že zasa neslúžil dobre, ani sa ďalej nevypytoval, utekal, kde ho oči viedli, a keď stretol starca, nechcelo sa mu pri ňom ani postať.

„Hej, nože sa zastav!“ volal starec. „Chcem sa ti za to dievča podakovať, lebo si mu dobre poslúžil.“

„Akože dobre, keď i teraz narieka, lebo prišlo domov a bije ho otec i mať.“

„Či bije alebo nie, to nie je hlavná vec. Hlavná vec je to, že si mu mnoho snehu navial do cesty, v hlbokom snehu stratilo dvadsiatnik a muselo sa vrátiť domov. Keď dvadsiatnik bolo našlo, bolo by utekalo ďalej a tam ďalej je rieka, lenže na rieke je iba slabý ľad. Čo by sa bolo stalo, to už dobre vieš. Zachránil si dievke život a teraz sa teš!“

Zahútal sa biely sluha, rozmýšľal, ako to má svetu dobre slúžiť, keď sa na svete z dobra robí zlo a zo zla robí dobro, i záumienil si, že nebude konať iba podľa svoj-

ho, ale sa vopred bude vyzvedať u ľudí, ako im má slúžiť.

Tak vošiel do mesta a hneď v prvom dome zastavil sa na výzvedy.

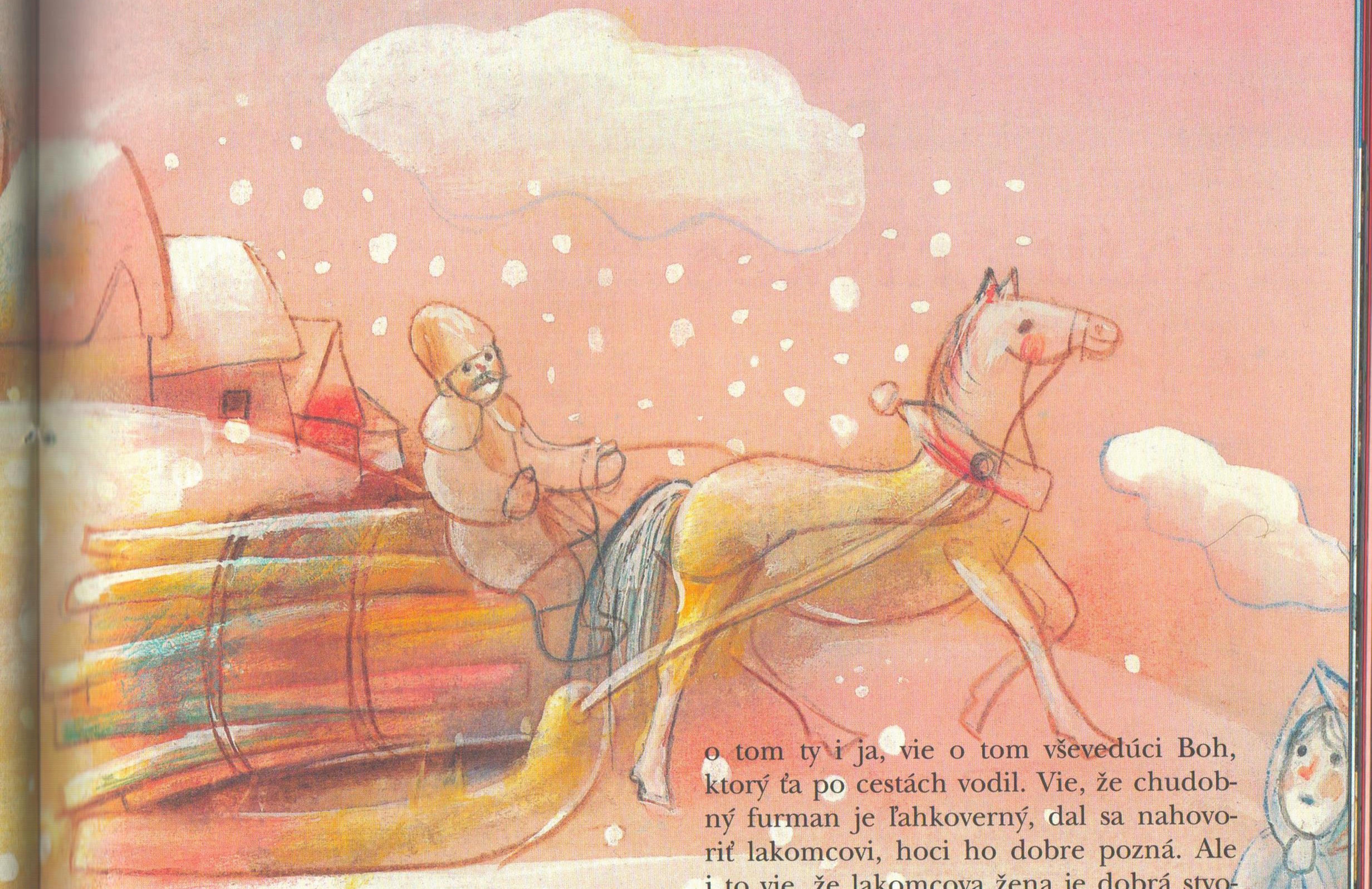
Tu mu povedali:

„Len ty nepúšťaj nijaké snehy a nijaké mrazy, lebo mnoho dreva spálime, drahé kožuchy si kúpiť musíme.“

Vošiel do druhého gazdovského domu a tu mu hovorili:

„Len ty naspúšťaj mrazov, čím viac, tým bude lepšie. Viac teplých kapcov predáme, viac vlny sa minie, viac ševcov si zaroší, viac kožušníkov vyžije a potom ťa mnoho ľudí bude chváliť.“

Vošiel do tretieho domu a tam mu radiili, aby v noci padal sneh a vo dne bolo jasno, a v štvrtom dome, aby vo dne padal sneh a v noci bolo jasno. V piatom dome sa ľudia medzi sebou povadili, lebo jedni chceli zimu a druhí nie, a tak bielemu sluhowi nevedeli poradiť nič.

I pobral sa ďalej, chodil a chodil, zavše navial čerstvého snehu, zavše nie, a ako tak chodil, dral sa, dral, vždy ho bolo menej, až napokon z bieleho mládenca nebolo viac iba chlapča na piad, i to chudé a slabé.

Keď sa blížil Nový rok, pobralo sa chlapča do dedkovej chalupy, ale na oblok už nezaklopalo, lebo nedochiahlo, iba zdola volalo:

„Otvor mi, dedo, lebo sa dnu ináč nedostanem. Verne som ti slúžil, pokým som bol do roboty súci, ale ako som slúžil svestu, to sa nikdy nedozviem.“

Dedo December otvoril svojmu sluhowi dvere, voviedol ho dnu a hovoril:

„I svetu si slúžil, ako si mal. Ak nevieš

o tom ty i ja, vie o tom vševedúci Boh, ktorý ťa po cestách vodil. Vie, že chudobný furman je ľahkoverný, dal sa nahovoriť lakomcovi, hoci ho dobre pozná. Ale i to vie, že lakomcova žena je dobrá stvora a nahradí škodu detom chudobného človeka. I to vie, kto bude potrebovať dvadsiatnik na jar, keď sa roztopí sneh, a ten ho nájde. I ľudí pozná, že by sa nikdy nedohodli, či chcú zimu a mrazy, a preto im podľa svojej dobrotie vôle dáva zimu i leto tak, ako za najlepšie uzná. My sme jeho sluhovia a budeme plniť jeho vôľu.“

Len čo to dopovedal, sused Január zaklopal na dedkove dvere.

„Zatváraj chalupu, sused. Práve vystrájam svojho sluhu na cesty, nuž nech sa ti do domu nezatára.“

Dedo December chytrou vyložil svojho sluhu na pec, sám si sadol pod pec i zdriesmol a tak bude driemať celých jedenásť mesiacov, pokým ho predný sused November nezobudí.

Výprava argonautov

PODEA STAROVEKÝCH GRÉCKYCH BÁJÍ PREROZPRÁVALA BEÁTA PANÁKOVÁ

(4. ČASŤ)

Králi amykos a fíneus

Je to už dávno, čo bájna loď Argo opustila brehy úrodného Iolku. Najchýrnejší hrdinovia z celeho Grécka si zvolili Iasona, aby ich viedol na výprave za zázračným zlatým rúnom. Plavili sa cez Egejské a Marmarské more, zažili búrky aj bezvetrie, spoznali krajiny bohaté i biedne, národy pokojné i divoké. Všetko, čo prezili, ich ešte viac zocelilo. Svojne a odhodlane napredovali na východ, do Kolchidy.

Raz, keď sa im minuli zásoby vody a jedla, pristáli v zemi Bebrykov. V tej chvíli k nim pricválal húf vojakov.

„Čo tu chcete, cudzinci?!“ skríkol ten, čo mal na zlatej helme najvyšší chochol. Bol to bebrycký kráľ Amykos.

„Prišli sme si nabrať vodu a uloviť zver, aby sme mohli pokračovať v plavbe,“ pokojne odvetil Iason.

Amykos sa nepýtal, odkiaľ sú a kam vedie ich cesta, ako to býva zvykom. Namiesto toho zahrmel:

„Nikomu nedám ani hlt vody z našich prameňov, ani kúsok jedla z našej zeme!“ A spupne pokračoval: „Budete pykať, že ste sa vôbec odvážili vkročiť do mojej krajiny. Jeden z vás musí so mnou zvest pásny zápas. Keď prehrá, vaša loď bude moja.“

„A keď vyhrá?“ spýtal sa Iason.

„Taký zápasník sa ešte nenarodil, čo by nado mnou bol zvíťazil,“ pohŕdavo sa zamrial Amykos.

Spomedzi argonautov vystúpil Polydeukes, hrdina, ktorý mnohokrát zvíťazil na

olympijských hrách. Odložil meč a plášť a očami hľadal miesto vhodné na zápas.

„Budeme zápasíť tu,“ riekoł Amykos a pokynul zbrojnošom.

Tí priniesli dva páry dlhých remeňov zo surovej býcej kože a podali ich zápasníkom. K Polydeukovi podišiel brat Kastor. Dôkladne mu omotával ruky remeňmi a pritom šepkal povzbudivé slová. Kráľovi Amykovi zakladali remene zbrojnoši a nebadane do nich vložili aj ostré medené hroty.

Zápas sa začal. Amykos útočil ako zdivočený býk. Polydeukes sa spočiatku len ranám uhýbal a pritom si pozorne všímal súperov spôsob boja. Vyčkal chvíľu, keď sa Amykos zahnal na úder, do ktorého vložil vsetku zúrivosť a silu, a ktorý by mu zaiste bol roztriešil lebku. Lenže Polydeukes vrtko odskočil a zboku ľavou rukou zasadil protivníkovi ranu do pravého spánku. Amykos sa zatačkal a v bezvedomí sa zvalil do piesku.

Jeho vojaci sa chopili zbraní. Lenže aj argonauti tasili meče. Už-už sa mal rozpútať ľutý boj.

Vtom sa Amykos prebral z mrákot a tacavko vstal.

„Uznaj svoju porážku a prisahaj, že odteraz prestaneš ohrozovať pútnikov a budeš zachovávať posvätné zákony pohostinnosti,“ riekoł mu Polydeukes.

„Prisahám,“ zasipel Amykos cez zuby.

Vojaci zložili zbrane. Nato si argonauti nabrali z blízkeho prameňa dostatok vody a z bebryckých stád si vybrali deväť kráv a jedného červeného býka. Kravy zahnali na loď a býka obetovali morskému bohu Poseidónovi, aby im dožičil šťastnú plavbu.

Len čo dohorel obetný oheň, loď Argo vyplávala na more. Argonauti napáli jej biele plachty a jeden z nich, božský spevák Orfeus, rozozvučal ľubozvučnú lýru a zaspieval oslavnú pieseň o Polydeukovi, ktorý svojím pästiarskym umením zachránil ich životy.

Mnoho chválospevov ešte vyspieval Orfeus a mnoho bájnych príbehov vyrozprával svojim druhom, kym preplávali cez Marmarské more. Už sa bližili k úzine Bosporu, čo vedie do Čierneho mora, keď tu loď Argo uchytí podivný vietor a hnal ju nazad. S vetrom sa spojili aj morské vlny. Dvíhali Argo

Ilustruje
VLADIMÍR MACHAJ

na širokých belasých chrbtoch a niesli ju ako splašené bujné tátose opačným smerom, než by boli chceli moreplavci. Darmo náhľivo zvinuli plachty. Zbytočne otáčali loď bokom, provou či kormou k vlnám, márne dvíhali a zasa spúšťali ľažké veslá – loď akoby už nepatrila im, ale bohom vetra a mora. Bolo súdené, že loď Argo má pristáť pri tráckych brehoch. Tam, na najvyššom útese nad morom, sa týčil belostný palác. Argonauti ešte len stúpali k hradbám, keď sa okované brány pred nimi otvorili. Na rozlahom nádvori sedel zbiedený starec. Bol to Fíneus, ktorému patrilo celé kráľovstvo, avšak živil a mal sa horšie než posledný žobrák.

Bohovia ho obdarili veštectvom umením, ale on neboli dosť múdry, aby zachoval najvyššie tajomstvá, ktoré neprináleží poznáť smrteľníkom. Fíneus prezárdzal ľuďom to, čo malo zostať navždy skryté, preto ho bohovia potrestali slepotou a poslali naňho harpye Alektu a Podargu, okrídlené obludy, ktoré mu strpčovali každý deň života. Kedykoľvek Fíneovi predložili jedlo, harpye sa zletli so strašným krikom, každý kúsok mu trhali z úst a zbytky pokrmov pošpinili tak, že sa ich nemohol ani dotknúť.

Kráľ Fíneus hynul od hladu a menil sa na zoschnutého starca.

rúnom. Najskôr ma však musíte zbaviť ukrutných harpyí! Pravda, sú medzi vami Kalais a Zétes, okrídlení synovia veterného boha Bórea?“

Fíneus nečakal na odpoveď ani na súhlas hrdinov, lebo všetko predvídal. Pokynul sluhom a dal priniesť do dvorany kráľovský pokrm. Len čo sa ho dotkol, ozval sa príšerný škrekot a pleskot obrovských krídel. Obľudné harpye sa zaháňali pazúrmi a driapali Fíneovi jedlo z rúk aj z úst. V tej chvíli sa na obludy vrhli bratia Kalais a Zétes. Neľútostne do nich ďali mečmi, a keď prelaknuté harpye vzlietli vysoko na oblohu, rozpáli krídla a leteli za nimi. Prenasledovali ich až nad Ikarské more a tam by ich boli zrazili do vln. Ale z Olympu sa zniesla okrídlená Iris a vyrieckla želanie všemocného Dia: harpye majú zostať nažive a skryť sa v podmorskej jaskyni. Nikdy viac sa už nemajú zjavovať vo Fíneovom príbytku.

Teraz sa kráľ Fíneus zas mohol tešiť z dobrého jedla. Hodoval spolu s argonautmi a pritom predpovedal, čo ich čaká. Iason sedel po jeho pravici a vstepoval si do pamäti každého slova:

*Biely holub z Diovho chrámu
prevedie Argo cez čiernu bránu.*

*Oblý kameň zhubí ostré kopije,
dračia sejba sama seba pobije.*

*Zázračné Afrodítine dary
premöžu najmocnejšie čary.*

Ked' začul kroky a rinčanie zbroje, chcel sa postaviť, ale slabé nohy ho neunesli. Nuž zostal sedieť, len k prichádzajúcim obrátil nevidomú tvár.

„Buďte vítaní, grécki hrdinovia z korábu Argo, sami bohovia vás sem priviedli, aby ste ma konečne zbabili trápenia.“

Argonauți prekvapene zastali.

„Naozaj pochádzame z gréckych krajov a naša loď Argo sa podivuhodným spôsobom ocitla pri týchto skalnatých brehoch,“ prehovoril za všetkých Iason a spýtal sa:

„A ty si kto, úbohý starec, že si nás spoznal, hoci neviďaš naše tváre ani odev?“

„Som tunajší kráľ,“ odvetil Fíneus, „a hoci moje oči sú slepé, vidím ďalej a hlbšie než ostatní smrteľní ľudia. Môžem predpovedať aj to, čo vás čaká na ceste za zlatým

V tej chvíli Iason nerozumel skrytému zmyslu veštby. Ale zachoval si každého Fíneovo slovo. A skôr než by s druhmi bol nastúpil na loď a dal vytiahnuť kotový kameň, poprosil kňazov v Diom chráme, aby mu dali jedného holuba s bielym perím a otezaný kameň, okrúhly ako striebリストy disk.

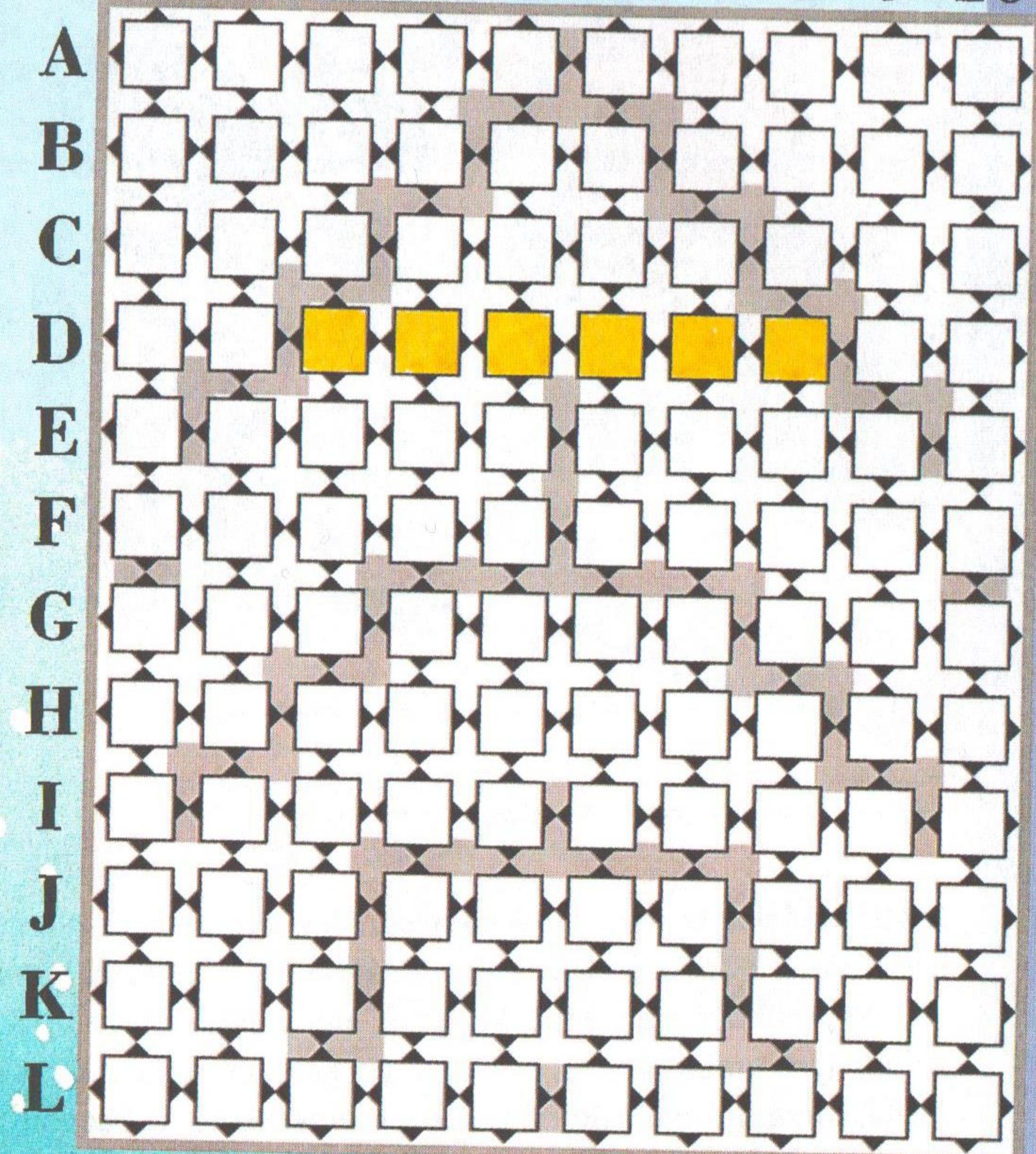
Až potom sa argonauți rozlúčili s kráľom Fíneom, odrazili loď od skalnatého brehu a vydali sa na ďalšiu plavbu.

(Pokračovanie)

Križovanka

Vo vianočnej vlastivede ste sa poprechádzali po Spiši. Dozvedeli ste sa tiež, že jedna rieka tohto kraja teče „nahor“ do Baltického mora. Ak ešte nevieš ktorá, vylúšti si našu križovku. Odpoveď nájdete v tajničke.

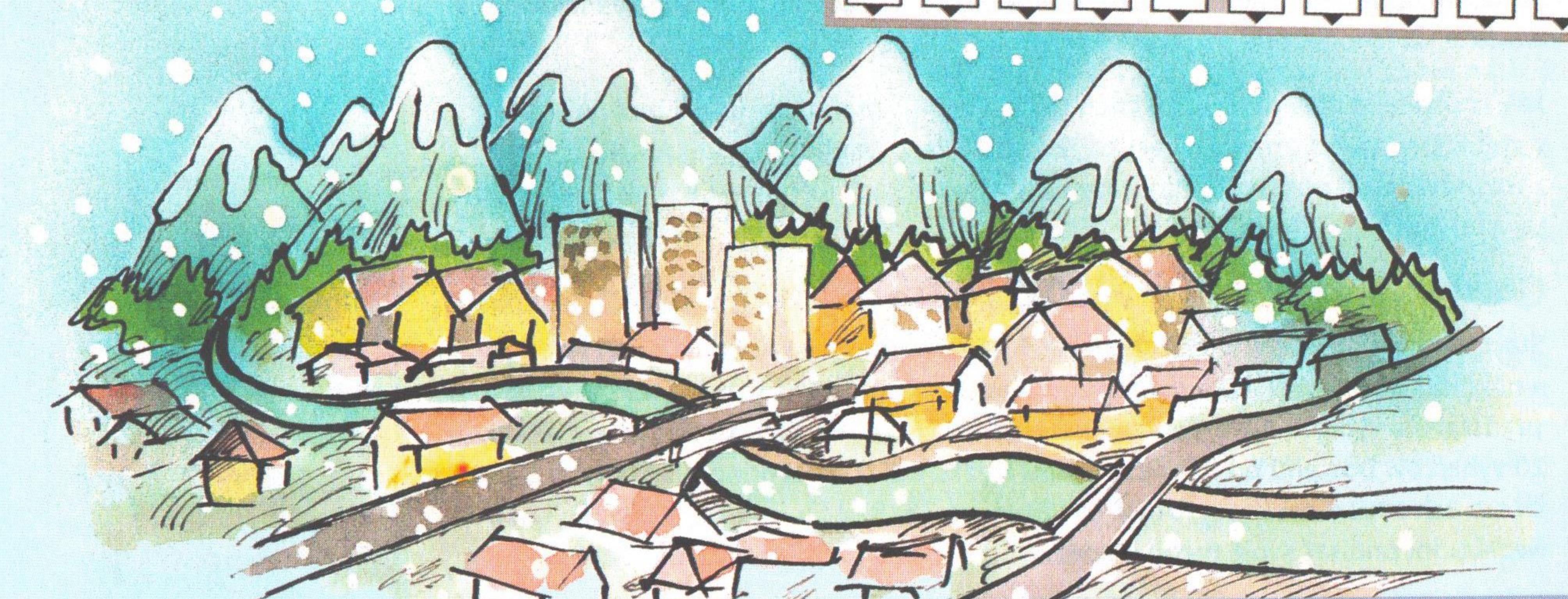
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ZVISLE: 1. Dotlačenie – lesný vták. 2. Silák – mama-ka – plemeno. 3. Vrecovitý obal na prenášanie vecí – opar – nerozvité kvety – Tomáš. 4. Pre- orávaj – jestvovali (boli) – pokolenie – nákažlivá choroba zvierat. 5. Zuzana – dokončil pitie – sídlo zraku – obaja. 6. Pavol – tvar slovesa uzrieť – išli – poradie. 7. Začiatok osmičky – kadiaľ – pre- tavuj – domácke meno Elemla. 8. Takým spôsobom – potomkovia – tvar slovesa dať – Daniel. 9. Okoval – lúka – dlhá chvíľa (nuda). 10. Bačov prí- bytok – tvar slovesa otukáť.

POMÔCKA: Menej známe výrazy sú uvedené v zátvor- kach.

P. Štefánik

Chceš byť mocný ako medved' a šíkovný ako tiger?

Chceš rýchlo rásť, aby si bol najvyšší v triede?

Vieš, čo pre to môžeš urobiť?

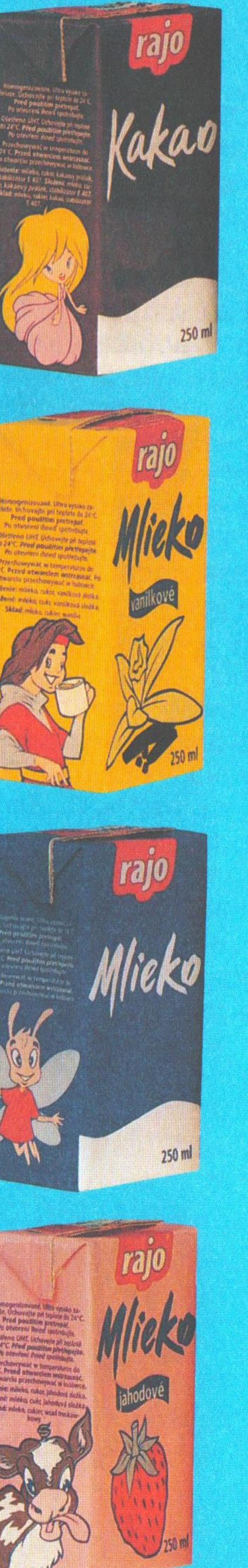
Stačí vypiť dva poháre mlieka denne. Ak ti nechutí to z hladničky, máme pre teba prekvapenie. V obchode alebo v škole nájdeš mlieko RAJO, ktoré má super chuf'. Môžeš si vybrať jahodové, vanilkové, kakaové, ale aj mliečko bez príchute. Všetky sú zabalené vo veselých krabičkách so slamkou. Na každom sa nachádza rozprávková postavička. Motýlik na bielom mliečku, princeznú na kakaovom, princa na vanilkovom a krávičku na jahodovom.

Je ti motýlik na bielom mliečku známy? Ty a tvoji kamaráti ste ho už možno videli v kníhkupectvách v rozprávkovej knižke od Blaženy Mikšíkovej - BELÁSOK. Ďalšie z rozprávkových postavičiek zobrazenej na mliečkach sa objavia v novej knižke od tej istej autorky - KAKAOVÁ PRINCEZNÁ, ktorá vyjde pred Vianocami.

Chceš vyhrať novú knihu Kakaová princezná?

Stačí, ak z ochutnených mliečok vystrihneš aspoň jednu postavičku, nalepíš ju na papier a nakreslís ako vyzerá tvoja rozprávková krajina. Pretože každý má o nej svoju vlastnú predstavu a vybrať najkrajšie by bolo veľmi ťažké, zo všetkých kresbičiek vyžrebujeme 20 výhercov. Dostanú od nás ilustrovanú knižku o Kakaovej princeznej. Obrázky pošli na adresu: marketing, RAJO, a.s., Studená 35, 823 55 Bratislava do 31. 1. 2001. Nezabudni pripisať svoje meno a adresu.

rozprávkové
mlieko
a vyhraj!

Ministerstvo školstva SR,
Ministerstvo kultúry SR,
Štátne pedagogický ústav,
vydavateľstvo Mladé letá,
Matica slovenská,
Spolok slovenských spisovateľov
a jazykovedný ústav L. Štúra SAV

v y h l a s u j ú
9. ročník celoslovenskej súťaže

PREČO MÁM RÁD SLOVENČINU PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO

Cieľom súťaže je podchytiť záujem detí a mládeže o slovenčinu a Slovensko, o významných dejateľov svojho kraja, svoj rodostrom, nárečie a iné aktuálne otázky spojené so slovenčinou a Slovenskom formou slohových úloh, prozaických žánrov, básní a iných foriem jazykového prejavu.

Do súťaže sa môžu zapojiť žiaci všetkých typov a druhov základných a stredných škôl na území Slovenskej republiky prostredníctvom škôl, metodických centier, knižníc a iných subjektov, v zahraničí prostredníctvom spolkov a združení.

Súťažné práce sa budú posudzovať v štyroch kategóriach. V troch práce žiakov zo slovenských škôl a v štvrtej práce žiakov zo zahraničia. Do celoslovenského kola možno prihlásiť maximálne 3 súťažné práce v každej kategórii z jednej školy.

Školy zodpovedajú za to, že zaslané práce sú vytvorené žiakov, ešte neboli posudzované v tejto ani v iných súťažiach, ako aj za dodržanie súťažných podmienok.

Vybrané súťažné práce do celoslovenského kola treba zaslať do 15. januára 2001 (zahraniční účastníci do 15. marca 2001) v piatich exemplároch s vyplnenou prihláškou na adresu: Štátny pedagogický ústav, Pluhová 8, 830 00 Bratislava, heslo SLOVENČINA.

Odborné poroty určia v každej kategórii kandidáta na Cenu poroty, kandidátov na Hlavnú cenu a kandidátov na Čestné uznanie. Osobitne ocenia učiteľov a školy podľa počtu a úrovne súťažných prác žiakov.

Slávnostné vyhlásenie výsledkov bude v júni 2001 v Nových Zámkoch.

ŠALIANSKY MAŤKO

J. C. HRONSKÉHO

23. 2. 2001 táto celo-národná súťaž vstúpi do svojho 8. ročníka

Hlavným organizátorom súťaže je MO MS Šaľa, redakcia časopisu Slniečko v spolupráci s Maticou slovenskou v Martine a Bratislave, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo školstva SR, Národné osvetové centrum, Mesto Šaľa, okresné a krajské odbory školstva, MO MS na Slovensku a Domy Matice slovenskej na Slovensku.

Propozície súťaže

Súťaže v prednesej slovenskej povesti od ľubovoľného autora sa môžu zúčastiť žiaci 2.-7. ročníka ZŠ v troch kategóriách:

- I. kategória – žiaci 2.-3. roč. ZŠ
- II. kategória – žiaci 4.-5. roč. ZŠ
- III. kategória – žiaci 6.-7. roč. ZŠ

Každý žiak súťaží s jednou slovenskou povestou v rozsahu 6 minút, text povesti odovzdá pred súťažou poroté.

**Základné školské kolá sa uskutočnia do 17. 12. 2000
Okresné kolá sa uskutočnia do 28. 1. 2001
Krajské kolá sa uskutočnia do 11. 2. 2001**

Vítazi každej kategórie v základných kolách postupujú do okresného kola, víťazi okresného kola postupujú do krajského kola a víťazi z krajského kola z každej kategórie postupujú do celonárodného kola (t. j. 8 víťazov z každej kategórie).

Školské, okresné a krajské kolá organizujú a zabezpečujú ZŠ v spolupráci s MO MS, Domami MS, okresnými a krajskými odbormi školstva.

Mená víťazov z každej kategórie v krajskom kole potvrdí krajský odbor školstva s prihláškou do celonárodného kola do 18. 2. 2001 na adresu:

MUDr. Svetozár Hikkel
MO MS Šaľa, Murgašova ul. č. 44
927 01 Šaľa

Bližšie informácie na horeuviedenej adrese alebo na t. č. 0706/771 54 49 po 20.00 hod., prípadne na t. č. 0706/770 64 41-4 do 15.00 hod. alebo 0903/239 919.

Slniečko

umelecký mesačník pre žiakov 1.-5. ročníka ZŠ.

Vydáva Literárne informačné centrum, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava.

Adresa redakcie: P. O. BOX 307,
810 00 Bratislava.
Telefón 07/527 33 182

Šéfredaktor ONDREJ SLIACKY
Zástupkyňa šéfredaktora
Ľubica Kepštová
Grafická a výtvarná úprava
Viera Fabianová
Jazyková úprava Ján Kačala

Tlačí Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany.
Rozširuje firma ARES, s. r. o., Banšelova 4, 821 04 Bratislava, t. č. 07/43 41 46 65
a MEDIAPRINT-KAPA Bratislava.

Objednávky do zahraničia vybavuje Pr.NS, a. s., vývoz tlače, Košická 1, 813 80 Bratislava.

Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výťačku je 12,50 Sk, ročné predplatné 125 Sk.

Nevyžiadane rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslil
Marian Čapka

Poviem ti O PEKNEJ KNIŽKE...

Dlhých šesťdesiat rokov uplynulo
od chvíle, čo sa v Slniečku zjavili

TRI MÚDRE KOZLIATKA.

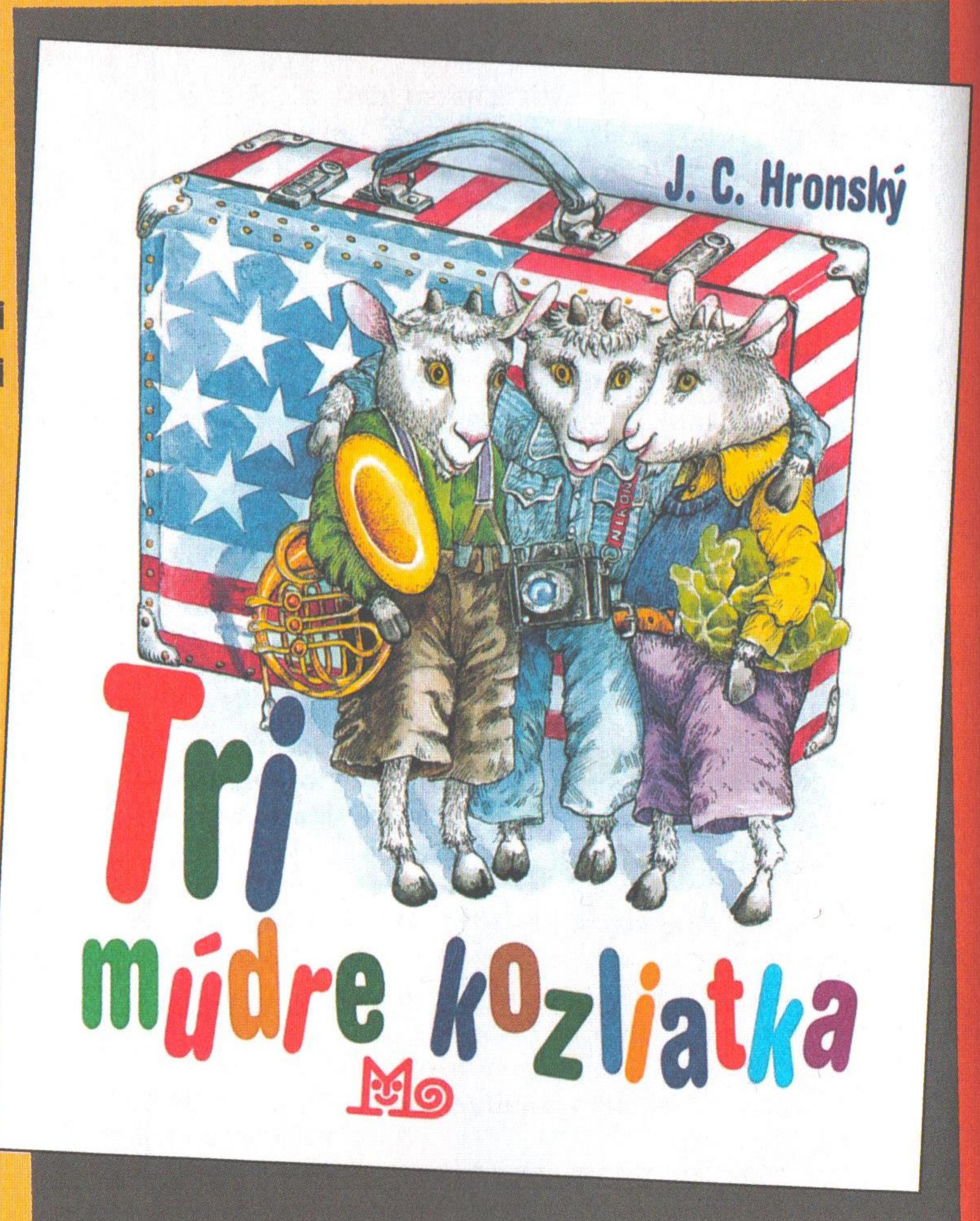
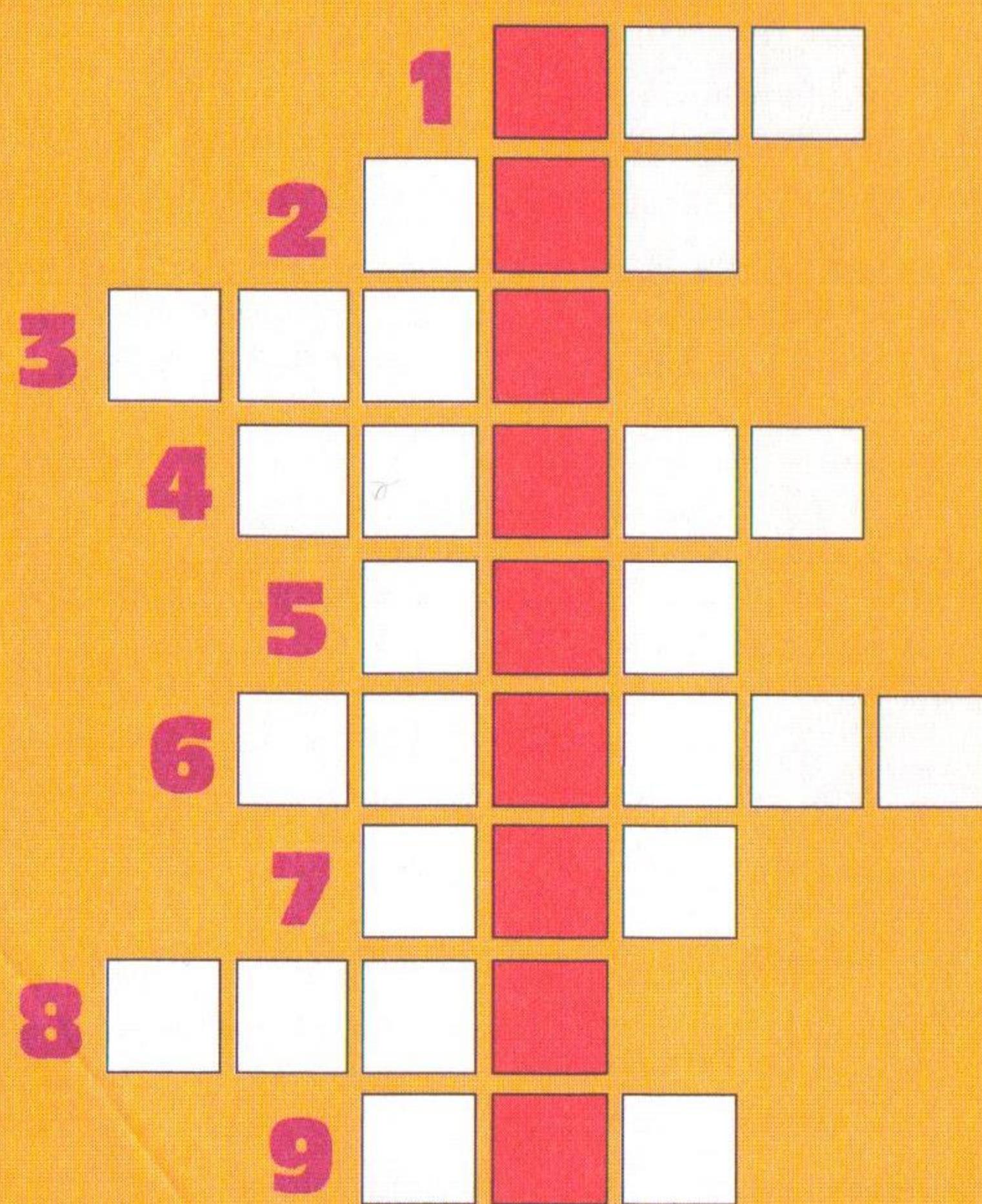
Podobne ako predchádzajúce rozprávky

JOZEFA CÍGERA HRONSKÉHO o smelom Zajkovi
a o prasiatkach Budkáčikovi a Dubkáčikovi

aj táto rozjasnila oči vtedajších detí.

Zásluhou Mladých llet, ktoré
rozprávku opäť vydali, môžete sa teraz
potešiť z nej vy.

A ak vylúštite našu doplnovačku,
z ktorej sa dozviete, kam sa
Hronského kozliatka vybrali, piati z vás
môžu mať túto rozprávku
pod vianočným stromčekom.

1. Listnatý strom
2. Obydlie
3. Stredoveká zbraň
4. Skala
5. Hora
6. Najvyšší slovenský vrch
7. Strom s jedovatým ihličím
8. Rozprávková postava
9. Mačkovitá šelma

